

Ukázky
z dávné
i nedávné
ikonoografie
sv. Ludmily
a Orosie
(vlevo
dole)

Vpravo
dole obraz
mistra
Theodorika
(před 1365,
kaple Svatého
kříže,
Karlštejn)

Evangelijní základ života první české a slovanské světkice Ludmily a její schovanky Orosie-Dobroslavy

Předkládáme čtenářům úvahu o životě svaté Ludmily (cca 860—921), první české a zřejmě i první slovanské světkice, jak se jeví ve světle Kristova evangelia, čili dobré zprávy o záchraně člověka pro věčný život v Božím Království.

Svatá Ludmila se vdala ve svých 14 letech (sňatek r. 873) za prvního křesťanského panovníka české země (a prvního historicky doloženého Přemyslovce) Bořivoje I. (852—889 či 890), za jehož vlády se naše země z hlubin prehistorie dostala do doby historické, více či méně písemně doložené. Hybnou silou této proměny bylo přijetí křesťanské víry, zakotvené v Pánu Ježíši Kristu a jeho evangeliu.

Svatá Ludmila byla před svatým křtem velmi horlivou uctívatelkou pohanských božstev, za což podle písemných svědectví po svém křtu přinášela hluboké pokání, když plakala nad těmito svými dřívějšími činy, jež se přiči účt k jedinému pravému Bohu. „Jaký užitek jsem měla tehdy z toho, zač se nyní stydím?“ (Řím 6, 21; z večerní bohoslužby ke svaté Ludmile) Svatá Ludmila se tak zachovala podle přání Pána Ježíše Krista, který praví: „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.“ (Mat 5,4)

Kníže Bořivoj a jeho manželka Ludmila byli pokřtěni svatým Metodějem zřejmě někdy v rozmezí let 874—9.

Ludmila stála po boku svého manžela, knížete Bořivoje I., když pozval svatého Metoděje do Čech, aby spolu s ním budovala křesťanské chrámy, pro něž svatý Metoděj vy-

světil a ustanovil kněze ze svých učedníků. Stál také při založení školy pro výchovu duchovenstva při chrámu sv. Klimenta na Levém Hradci, kde s Bořivojem žili. Svatá Ludmila se podílela jakožto česká kněžna na křesťanské misii ve svém národě, podobně jako jiné významné panovnice, jež někdy bývají nazývány „apoštolům rovné“, ve svých zemích. Je tedy možno prohlásit, že svatá Ludmila jednala podle evangelijního pokynu Pána Ježíše Krista apoštolům: „Jděte, učte všechny národy, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Svatého Ducha, učíce je zachovávat všechno, což jsem přikázal vám.“ (Mat 28,19—20)

Svatá Ludmila činila mnoho skutků milosrdenství, podobně jako další pravoslavné panovnice a svaté ženy. Tak je to zachyceno v legendách.

Svatá Ludmila byla podle charakteristiky Kristiánovy legendy žena plná všelikých plodů dobrotivosti, štedrá v almužnách, v bdění neúnavná, zbožná modlitebnice, v lásce dokonalá, patronka duchovenstva, matka sirot a těšitelka vdov; navštěvovala neúnavně vězňe a ve všech dobrých skutcích byla dokonalá.

Jistě to všechno činila podle poučení Pána Ježíše Krista v podobenství o posledním (strašném) soudu: „Cožkoli jste učinili těmto mým maličkým, mně jste učinili...“ (Mat 25,40)

„Když pak přijde Syn člověka ve slávě své, a všichni andělé s ním, tehdy se posadí na trůn slávy své, a shromáždění budou před ním

Ruská ikona sv. Ludmily

všichni národové; i rozdělí je od sebe, jako pas-týř odděluje ovce od kozlů; a postaví ovce po pravici své, kozly pak po levici. Tehdy dí král těm, kteří po pravici jeho budou: pojdte, požehnaní Otce mého, buďte dědici Království vám připraveného od ustanovení světa: lačněl jsem, a dali jste mi jísti; žíznil jsem, a dali jste mi píti; hostem jsem byl, a přijali jste mne; nahý jsem byl, a přioděli jste mne; v žaláři jsem byl, a přišli jste ke mně. Tehdy odpovědí jemu spravedliví, řkouce: Pane, kdy jsme tě viděli lačného, a nakrmili jsme tebe? Žíznivého, a dali jsme tobě píti? Kdy pak jsme tě viděli

hostem, a přijali jsme tebe? Aneb nahého, a přioděli jsme tebe? Aneb, kdy jsme tě viděli nemocného, aneb v žaláři, a přišli jsme k tobě? A odpovídaje král dí jim: amen, pravím vám, pokud jste to učinili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste to učinili.“ (Mat 25,31—40)

Svatá Ludmila vedla svůj život v moudré opatrnosti (myslíc stále na setkání se svým nebeským Pánem), jak se o tom vypráví v podobnosti o deseti pannách: »Tehdy podobno bude Království nebeské desíti pannám, kteréžto vzavše lampy své vyšly vstříc ženichovi. Pět pak z nich bylo opatrných a pět bláznivých. A tyto bláznivé vzavše lampy své, nevzaly s sebou oleje; opatrné pak vzaly olej v nádobách svých s lampami svými; a když prodléval ženich, zdřímaly všechny a usnuly. O půlnoci pak stal se křik: aj, ženich jde, vyjděte vstříc jemu. Tehdy vstaly všechny panny ty a upravily lampy své. Bláznivé pak opatrným řekly: udělte nám svého oleje, nebo lampy naše hasnou. I odpověděly opatrné řkouce: nikoli: snad by se nedostalo ani nám ani vám: jděte raději k prodavačům a kupte sobě. Když pak šly kupovat, přišel ženich; a které hotovy byly, vešly s ním na svatbu, i zavřeny jsou dveře.« (Mat 25,1—10)

Životní příběh sv. Ludmily až k jejímu mučednickému skonání

„Byl v zemi české jeden kníže, jménem Bořivoj, žijící tehdy v obyčejích pohanských, a

vzal si za manželku z jiné země dceru knížete Slavibora, jménem Ludmilu. Ta, když byla ješ-

tě mladičká, obětovala modlám a často velmi zaníceně oddávala se jejich uctívání. Když tak oba žili pospolu, z Božího pokynu a přání, byvše přivedeni k lítosti, přijali očistu svatého křtu a s nimi zároveň i jejich poddaný lid.

Narodili se jim pak tři synové a tři dcery a od toho dne, kdy přijali milost křtu, všechno jejich království vzrůstalo víc a více. Kníže Bořivoj potom, naplniv šestatřicet let svého života, odebral se s tohoto světa. Po něm ve vládě nastoupil jeho prvorozený syn jménem Spytihněv. Shromáždí kněží a kleriky, žil s odevzdaností ve víře Kristově. A naplniv čtyřicet let svého života, rozloučil se s tímto světem. Po jeho skonu ujal se kormidla vlády bratr jeho Vratislav.

Jejich matka, vznešená paní Ludmila, po svém obrácení od pohanských bludů každodenními slzami hořce lkala, že dříve modly uctívala. Sama to však v lepší stránku obrátila; stala se totiž matkou chudých, nohou chromých, okem slepých, vlídnou utěšovatelkou sirotků a vdov. Když však řečený kníže Vratislav, dovršiv pětatřicet let svého života, opustil skličující pouta tohoto světa a syn jeho Václav, tou dobou ještě chlapec, ujal se vlády a říše otce svého, matka chlapcova, Drahomíra, setrvala ve stavu vdovském.

Tehdy nepřítel lidského pokolení, ďábel, záviděl, že zbožná služebnice Boží Ludmila vynikala tolika přednostmi. I konala knížecí matka poradu se svými nespravedlivými rádcí a jala se míti v nenávisti svou tchyni Ludmilu. Říkala totiž: 'Proč ona má být takřka mou paní? Zahubím ji, zdědím všechno, co má, a svobodně budu vládnouti.' Byl totiž její syn Václav posud mladiček. Jakmile poctívá a od-

daná služebnice Boží Ludmila seznala takový úmysl, řekla své snaše: 'Netoužím vládnouti a nepřeji si mít ani sebemenší částku tvé moci. Naopak žádám, abys mi povolila nerušeně sloužiti Bohu až do skonání mých dnů.' "

(Na úsvitu křesťanství, uspořádal Václav Chaloupecký a kol., Praha 1942; str. 60—61)

Ludmila pravila Drahomíře: „Vezmi si dítky své a po své vůli si s nimi vládni; mně však popřej svobody sloužiti Kristu všemohoucímu, na kterémkoli si přeješ místě. Než, jak už to vždycky bývá, že čím více pokora pro Boha se skloní, tím více pýcha a zpupnost se ďáblovým popichováním vypíná, nejlídnější a nejdobrotivější prosbou svaté vévodkyně Ludmily snaž se její pohrdla, a nejen přijmouti, ale ani vyslechnouti ji nechtěla. To vidouc služebnice Kristova a na paměti majíc slovo apoštolské: Nechtějte sami odplácet (za zlo), ale dejte místo (Božímu) hněvu (resp. soudu) (Řím 12, 19) a slovo evangelia: Budou-li vás stíhati v místě jednom, utecte do jiného (Mat. 10, 23), z hradu hlavního přestěhovala se se svými (lidmi) na hrad jménem Tetín – tím více perlami cností se ozdobujíc, čím jistěji věděla, že brzy pronásledovateli bude dostižena a palmy mučednické sobě zaslouží. Na modlitbách přenabožně trvala, bděním a posty neustále se trýznila a almužny štědrá rukou poskytovala.“

(Kristián: Život a umučení svatého Václava a svatě Ludmily, báby jeho, kap. 3. Přeložil Antonín Stríž 1969).

V našem povědomí je zakotveno, že do Církve přicházíme, abychom se zachránili před světem, který ve zlu leží (1 Jn 5,19), a dosáhli společenství s Bohem, sjednocení s Ním. Vy-dáváme se na duchovní cestu omyti svatým

Busta sv. Ludmily – pravděpodobně nejvěrnější historické zobrazení podoby sv. Ludmily (z r. 1330, pražský Hrad)

křtem, při němž nám Pán Bůh dává pocítit cosi z nebeské blaženosti, která nás očekává, když vytrváme. Křesťanská cesta je ovšem cesta oběti, nesením kříže (Mat 10,38). Přicházíme, abychom byli zachráněni Pánem Ježíšem Kristem, a spolu s ním přijímáme svůj kříž, obětujeme sebe sama. Máme vstupovat těsnou branou a kráčet úzkou cestou (Mat 7,14), abychom se stali schopnými přebývat v Božím Království,

kam nemůže vstoupit nic nečistého (Zjev 21,27 a 22,15). Musíme tedy odvrhnout své špatné sklony, odvrhnout vášně a očistit se od hříchu.

Svatá Ludmila nesla svůj kříž statečně, a trpěla pro zlobu zlého, jenž nenesl její dobrotu a ctnosti, a který ponoukl ke zlému morálně nepevné lidi, aby ji zahubili.

Svatá Ludmila podstoupila martyrium, aby se připodobnila Pánu Ježíši Kristu, který, ač hříchu neměl, zvolil cestu oběti. Podobně i svatá Ludmila zvíťazila nad svými hříchy, ale i nad zlobou lidí, kteří ji obklopovali, a to vítězstvím skrze sebeobětování.

Všem zářila Ludmilina láska k lidem (Mat 22,39), která je splněním „královského zákona“ (Jakub 2,8) a naplněním veškerého Zá-

kona (Řím 13,8—9, Galat 5,14). Skrze tuto lásku se ukazovalo Ludmilino milování Boha (1 Jn 4,20). Činnou láskou k lidu projevovala plnění pokynu Písma svatého: „Jedni druhých břemena neste“ – (Galat 6,2) Touto křesťanskou cestou se tedy ubírala svatá Ludmila.

Pravím, abyste neodpírali zlému; ale udeřili tě kdo v pravé líce tvé, nastav mu i druhé.“ (Mat 5,39) „Když se s tebou někdo chce soudit,

aby tě připravil o košili, nech mu i plášt.“ (*Mat 5,40*) „Prosím u tebe dej, a od toho, kdo by chtěl od tebe vypůjčiti, neodvracuj se.“ (*Mat 5,42*) „Milujte nepřátele své, dobrořečte těm, kteří vás proklínají, dobře činite těm, kteříž vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám příkoří činí a pronásledují vás. Abyste byli synové Otce svého nebeského, jenž slunci svému velí vzházeti na dobré i na zlé a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé. Neboť milujete-li toliko ty, kteří vás milují, jakou odplatu máte?...

a pozdravujete-li toliko bratří svých, což zvláštního činíte? Zdaliž i pohané toho nečiní?“ (*Mat 5, 44-45*)

„Buďte tedy dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest...“ (*Mat 5,47*) „Bděte tedy, neboť nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde.“ (*Mat 24,42*)

Citované principy svatého života, jak je hlásá Evangelium, asi nejlépe charakterizují život sv. Ludmily.

Svatou Ludmilu očekávala mučednická smrt

„Ludmila opustila hrad Prahu a přišla na jeden hrádek, který se zve Tetín. Tam pak řečená služebnice Boží, předem tušíc budoucí umučení, pevně se utvrdila ve znalostech věcí posvátných a se vzrůstající horlivostí prokazovala dobrodiní chudým, aniž mohla zcela naplniti svou touhu. Po jejím odchodu matka mladického knížete, poradivši se se zločinnými rádci, vyslala muže, aby ji zahubili. Ti si přibrali veliké vojsko a táhli na hrádek Tetín.

Tehdy připomenutá služebnice Boží v předtuše věcí budoucích povolala si jednoho zbožného kněze jménem Pavla, a vybidla ho, aby sloužil slavnou mši svatou. Po ní se upřímně vyzpovídala před tváří Nejvyššího soudece a posílila se přijetím těla a krve Páně. A vědoma si jsouc smrti své, počala se odívati zbraněmi víry a vytrvávala na modlitbách, aby duši svou, ozdobenou skutky dobrými, poručila Bohu.

Když pak se sešerilo, řečení ukrutníci zamířivše k jejímu obydlí rozrazí bránu a vběhnou ke dveřím domu, v němž byla služebnice

Boží, vylomí veřeje a vejdou dovnitř. I řekla jim: ‘Bratři, proč jste přišli s takovou zuřivostí? Cožpak jsme vás neživila jako syny? Své zlato, stříbro a drahocenná roucha dala jsem vám; a dopustila-li jsem se nějaké viny na vás, povězte mi!’ Oni však nedbajíc mírumilovných slov stáhli ji s lože a vrhli na dlažbu. Tu s pláčem jim řekla: ‘Zadržte, bratři, maličko, aspoň než dokončím svou modlitbu!’ A s rukama rozepjatýma modlila se k Pánu. Domodlivši se řekla jim: ‘Zapřisahám vás, bratři, setněte mne!’ To totiž říkala, aby si prolitím krve zasloužila přijetí koruny mučednické. Oni však nesvolili, nýbrž vložili provaz na hrdlo její a zardousili ji. Tak ona, naplnivši ve veliké víře a oddanosti jedenašedesát let svého života, odebrala se k Pánu. Byla pak umučena oddaná služebnice Kristova Ludmila v sobotu patnáctého dne měsíce září v časných hodinách nočních. (*Na úsvitu křesťanství, uspořádal Václav Chaloupecký a kol., Praha 1942; str. 61—64*)

Sám Pán Ježíš Kristus utěšoval svatou

Ludmilu očekávající své mučednickví slovy, která se nacházejí v jeho evangeliu na místě, jež popisuje Jeho poslední dny a hodiny na tomto světě: „A jsa v zápase, horlivěji se modlil...“ (Luk 22,44) I dí (apoštolům): smutná jest duše má až k smrti; zůstaňte a bděte. A podešed maličko, padl na zemi a modlil se, aby, bylo-li by možné, minula jej ta hodina; i řekl: Abba, Otče, všechno jest tobě možné, přenes tento kalich mimo mne, avšak ne co já chci, ale co ty. I přišel a nalezl je, jak spí, i řekl Petrovi: Šimone, spíš? Nemohl-lis jediné hodiny bdíti? Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení; duch zajisté bodrý jest, ale tělo nemocno“ (Mar 16,34—37) „Přišla hodina: aj syn člověka vydává se v ruce hříšných“ (Mar 14, 41)

Nad Ludmiliným hrobem se začaly dít zázraky. Podle tradice se zde objevovaly hořící svíce a také jeden slepec nabyl zraku, když se dotkl země, v níž byla pochována.

„... V týchž pak dnech u hrobu nejblazeňejší mučednice Ludmily spolupůsobením Božím

dobrotivosti zaskvěly se zásluhy jejích ctností. Neboť z jejího náhrobku se linulo vanutí zázračné vůně, překonávající líbeznosti všelikých vonných látek; kromě toho za nejhlubšího ticha nočního třikrát, čtyřikrát se zamihla před zrakem diváků četná světla loučí a svíce, planoucích nebeskou září...“ (Na úsvitu křesťanství, uspořádal Václav Chaloupecký a kol., Praha 1942; str. 61—64)

V případě svatých lidí, kteří žili podle Evangelia Kristova, můžeme tušit podle jakých evangelijních slov probíhal posmrtný soud nad jejich duši: „Jestli odpouštíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský; jestliže pak neodpouštíte lidem hříchy jejich, aniž Otec váš odpustí vám hříchy vaše.“ (Mat 6,14—15) „Neukládejte sobě pokladů na zemi, kdežto mol a rez kazí, a kde zloději vykopávají a kradou; ale skládejte sobě poklady v nebi, kde ani mol, ani rez nekazí a kde zloději nevykopávají ani nekradou; neboť kde jest poklad váš, tam bude i srdce vaše...“ (Mat 6,19—21)

Křest Bořivoje a Ludmily; vlevo se ještě klaní modle, vpravo pak křest (Liber depictus, pol. 14. stol.)

„Hleďte nejprve Království Boží a spravedlnost jeho a všechno ostatní bude vám přidáno.“ (Mat 6,33)

„Vcházejte těsnou branou: neboť široká brána a prostorná cesta jest, která vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteříž vcházejí skrze ni; jak těsná brána a úzká jest cesta, kteráž vede

k životu, a málo jest těch, kteříž ji nalézají!“ (Mat 7,13)

Soud je pro svaté vstupem do plnosti života, do radosti, hojnosti a moci dědiců Království nebeského. Skrze soud jsou odstraněny všechny bolesti a trápení či zármutek vstupem do útěchy Boží náruče.

Závěrem o svaté Ludmile nositelce ryzí křesťanské duchovnosti

Svatá Ludmila byla duchovní žačkou svatého Metoděje a jeho učedníků. Metoděj byl zkušený mnich, který byl obdařen vyšší úrovní duchovního poznání a jistě byl v tomto smyslu obohacen i duchovní zkušeností svého rodného bratra, svatého Cyrila, který byl nositelem hesychastické tradice a žákem svatého patriarchy a hesychasty Fótia. O pokročilosti sv. Cyrila v duchovním díle vnitřní modlitby viz náznaky v životě sv. Cyrila, např. VIII. kap. o Uhrech, kteří je přepadli, vyjíce jako vlci, a Cyrilovo volání *Kyrie eleison* je náhle zcela uklidnilo, a dal.).

Principy hesychasmu pocházejí z doby prvokřesťanské a jsou načrtnuty už v listech svatého apoštola Pavla (základní hesychastickou tezí je např. Pavlovo: Nežiji již já, žije ve mně Kristus (Galat 2,20), což je řečeno v souvislosti s blahodatí, Boží duchovní energií, kterou Pavel neodvrhuje, a staví její působení do protikladu vůči Zákonu. (Galat 2,21) Tento hlubinný způsob chápání duchovního života a praktikování víry se dále vine historií církve a právě hesychastickou modlitbou se skvějí největší divotvorci a osobnosti Pravoslaví.

Fenomenální úspěch misie soluňských bratří na Moravě je svědectvím duchovní síly vyzářující z obou misionářů. Podobné síly, jakou jsou obdařeni praví hesychasté, kteří „mluví svým mlčením“. To samé vidíme později v zápisech o setkání Bořivoje s Metodějem při návštěvě českého knížete u Svatopluka na Moravě: Metoděj přesvědčil několika obyčejnými slovy (která se navíc týkala spíše pozemského než nebeského) Bořivoje ke křtu. Výklad tohoto setkání, jako by se nechal Bořivoj pokřtít kvůli tomu, aby při hostině mohl sedět u stolu a nikoliv po způsobu pohanů na zemi, není přesvědčivý (proč by to mělo Bořivojovi najednou vadit, když mu to doposavad bylo jedno a držel se pohanství?) Spíše cítíme za průběhem této události působení Metodějovy osobnosti a duchovní síly, která z něj vyzářovala. Stejným způsobem zapůsobilo setkání později na Ludmilu. Slova, která do ní zaséval, padala na úrodnou půdu jejího mladého srdce. Duchovní silou, již byl nositelem, roznítil v její duši plamen, který už nikdy nevyhasnul. Svým duchovním dotykem změnil její srdce a předal jí dědictví hesychastické zbožnosti. Právě tato

duchovní setba, předání ohně Ducha, zasvěcení do mlčení způsobily proměnu sv. Ludmily, která se tím stala, čím pak byla, duchonosnou.

Od Metoděje měla Ludmila ať už přímo či zprostředkovaně hlubší chápání Písma svatého, které vnímala jako učení, které, je-li uskutečňováno celou vnitřní silou člověka, celým srdcem a celou myslí, činí srdce člověka nádobou způsobitou pro přijetí blahodati Ducha Svatého, čili spojuje člověka s Bohem na principu zbožštění (theosis) – tj. sjednocení skrze blahodat. Ludmila, napájená duchem cyrilometodějské misie, nepojímala evangelium a křesťanství jen formálně, ale především jako cestu proměny člověka směrem k získání ztracené podoby Boží.

Proto byla její pozornost upřena především na samotné centrum evangelijní zvěsti, tj. na největší Boží přikázání lásky: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, a z celé duše své a ze vši mysli své, i ze vši síly své: to je první přikázání. Druhé pak je mu podobné: Miluj bližního svého jako sebe samého.“ (Mar 12,30–31)

Zároveň vnímala svou životní cestu jako následování Krista v nesení kříže: „Kdo chce jíti za mnou, zapři sám sebe, vezmi kříž svůj na sebe a následuj mne.“ (Mat 16,24, Mar 8,34) Kristův kříž správně chápala jako zjevení Boží lásky k člověku. Pro následovníka Kristova je nesení kříže cestou k pravému vzkříšení k věčnému životu v nebeském Království.

Láska k Bohu se u ní projevovala modlitbou, půstem, skutky milosrdenství, kterými napodobujeme Boha, jak nás to učí Kristus. Na chybnou cestu nenapodobení Boha upo-

*Sv. Ludmila v modlitbě.
Chrám sv. Jovana v Bare (Černá Hora),
kaple sv. Rostislava*

zornuje Pána v přikázání o nemilosrdném služebníku, kterému jeho pán odpustil, ale on sám nedokázal napodobit svému kolegovi odmlít odpustit. (Mat 18,23–35) Písmo nám ukazuje správný směr svým povelům tlumočeným přes svaté apoštoly navazujícím na Starý zákon: Poslouchejte Boha jako jeho děti; nepodávejte se choutkám, které vás ovládaly v době

vaší nevědomosti. Ten, který vás povolal, je svatý – právě tak buďte svatí v celém svém životě i vy. Je přeče psáno: „Buďte svatí, neboť já jsem svatý.“ (1 Petrův 1,14–16) Výzvu podobat se Bohu slyšela však sv. Ludmila především od samotného Pána, který pravil: Buďte dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec. (Mat 5,48)

To jsou pilíře správného uchopení křesťanského zvěstování a osvojení si principů víry. V popisu života sv. Ludmily vidíme, že se poctivě vypravila na duchovní cestu očišťování duše pokáním a tvrdého potírání svých vášní (pýchy a jejich odnoží: touhy po majetku, touhy po slasti a touhy po slávě).

Kromě toho svatá Ludmila použila svěrenou vládu nad svým lidem ke službě Bohu podporou křesťanské misie pravé Církve Kristovy na našem území.

Ludmilina láska k lidem se projevovala především naplňováním evagelijních výzev k projevování milosrdenství, soucitu a trpělivosti s trpícím člověkem. Byla Kristem poučena, že každá věčně žijící lidská duše má větší cenu než celý vesmír: „Neboť co prospěje člověku, i kdyby všechen svět získal, a své duši škodu učinil (tj. přišel o věčný život)? Zač by mohl člověk vykoupit zpět svou duši (život)?“ (Mar 8,36-37). To znamená, že duši je potřeba ctít více, než cokoliv jiného stvořeného v tomto světě. Proto je potřeba mírnit utrpení a utěšovat člověka, protože všichni zde na světě strádáme a trpíme. Ludmila chápala toto hluboké poselství evangelia a její jednání bylo řízeno soucitem, jemuž se z evangelia naučila. Dále výrok o ceně lidské duše (jak jej zaznamenal Marek v 8. kapitole 36–37 verši svého Evangelia) znamená, že učiní-li člověk škodu své

duši, není v celém vesmíru nic tak cenného, zač by mohl ztracenou duši koupit zpět. Proto se Ludmila podílela na šíření evangelia a církevního učení, aby lidé měli před očima návod ke správnému životu, který prospívá duši, a mohli do svých srdcí přijmout spasitelnou víru.

O hesychastické podstatě duchovního života svaté Ludmily nepřímo svědčí její podivuhodná záliba v modlitbě a pústech, i skutečnost, že jí nečinilo vnitřní problém ustoupit mocným a stáhnout se do ústraní a do ticha své „poustevy“ na Tetině. O tom, že skrze východní cyrilometodějskou misii přišla do našich zemí hesychastická duchovní praxe křesťanská svědčí i historie Sázavského monastýru, který byl „mateřincem“ nesčetného množství malých skitů a poustevn rozestých po lesích na rozsáhlé ploše až do doby Karla IV. (viz historická zmínka císaře Karla o tzv. černorizcích, kteří odmítali latinský překlad Písma – možná kvůli jeho nepřesnostem zvláště co se hesychasmu týče a také kvůli spojení latiny se západní tradicí, která hesychasmus odmítala, zahrhovala a zesměšňovala).“

V popisech života a skutků sv. Ludmily nacházíme dostatek známek, že byla sv. Metodějem uvedena do hlubšího chápání křesťanské víry a modlitby, čili na cestu hesychasmu. Svatý apoštol Slovanů si jistě povšiml horlitovosti a duchovní dychtivosti mladé kněžny, a tak ji zasvětil do tajemství modlitby srdce. Možná si sv. Ludmila ani neuvědomovala, co je hesychasmus, ale považovala to, do čeho ji Metoděj zasvětil, za obvyklou křesťanskou duchovnost.

(Závěr s použitím úvahy prot. J. Baudiše)

Mučednice Orosia Dobroslava

O životě sv. Orosie

„Mučednice Orosia se narodila jako velkomoravská princezna v panovnické rodině a v mládí osiřela. Dohlížel pak na ni svatý Metoděj. Byla přijata do péče české panovnické rodiny Bořivoje a Ludmily, po jejímž boku strávila mládí.

Za účasti sv. Metoděje byl domluven její sňatek se španělským vladařem Fortuniem Jiménezem I. Manželství bylo uzavřeno v zastoupení a Orosia se pak vydává na cestu za svým chotěm do Španělska, kde však byla v Pyrenejích přepadena Maury a všichni členové její skupiny byli zabiti. Orosii bylo nabízeno zachování života, když přestoupí na islám a stane se manželkou vůdce tlupy Maurů. Když odmítla, byla krutě mučena a popravena (zřejmě roku 880).

Staré letopisy svědčí o různých zázračích spojených se svatostí Orosie. Zvláště prosí křesťané o její přimlvy v obdobích sucha, nebo ji vyzývají pro ochranu před bouřemi. Podle tradice jí Pán udělil moc, aby přivolala blahodárny déšť a tišila vichry. Dlouhou dobu je už ctěna ve Španělsku, kde uchovávají její ostatky. Dnes v době klimatických pohrom se stává její uctívání a vyzývání její pomoci mimořádně aktuální.“ (*Služba k mučednici Orosii, str. 2, Jihlava 2020*)

Nyní podrobněji

„V roce 880 byl sv. Metoděj na návštěvě v Římě, v čase, kdy se tam nacházelo také poselstvo aragonské. Papež Jan VIII. požádal

svatého Metoděje, aby našel vhodnou urozenou nevěstu pro syna navarrského krále Fortuny I. (Fortunia Jiméneze). Metoděj doporučil Orosii – Dobroslavu. Vévodové Bořivoj a Ludmila jí dali souhlas k sňatku s princem aragonským (místo jejich zesnulých rodičů), aby tak naplnili svůj pěstounský závazek vůči ní. Svatba se uskutečnila v zastoupení.

Po svatbě (*vsrpnu r. 880*) se svatební průvod (v září) spěšně vydal do Navarry, aby dorazil do své země dříve, než bude kvůli zimě nemožné přejít Pyreneje. ‘V měsíci říjnu přišli k vodám řeky Aragón, která už není daleko od města Yebra na jižní straně Pyrenejí. Průvod byl však v blízkosti španělského města Yebra de Basa přepaden Maury. Jejich velitel Aben Lupo žádal krásnou Dobroslavu, aby se stala jeho ženou (zřejmě tím mínil: jednou z jeho manželek). Dobroslava však odmítla. Byla pak mučena, byly jí utáty končetiny a useknuta hlava. Poté se strhla bouře, která vydělala Maury tak, že se v hrůze rozprchli.

Španělského manžela Orosie její smrt tak zdrtila, že zůstal své nevěstě věrný a nikdy se neoženil. Jeho žal mu dal sílu celý svůj další život muslimy urputně a neúnavně pronásledovat, takže Španělsko i rodící se křesťanskou Evropu před ráděním a nájezdy pohanů ochránil. Sv. Orosia se tedy svým mučednictvím možná podílí na ochraně křesťanského charakteru Evropy.

Svaté ostatky Orosie našel po dvou letech

*Sv. mučednice, princezna velkomoravská
Orosia – Drobroslava*

(r. 882) na místě jejího umučení nějaký pastýř, který se byl občerstvit u pramene, prýšticího tam od doby mučednického zápasu sv. Orosie. Jsa veden nebeským zjevením, vyzdvihl ostatky mučednice a přenesl je do města Yebry, kde podle pokynu shůry nechal v chrámu její hlavu, a pak do města Jacy, kde v chrámu na oltář uložil její tělo. Přenesení ctihodných ostatků bylo dle legendy provázeno zázraky.

Svatost

Moravská mučednice byla věřícím lidem toho kraje prohlášena za svatou, stala se patronkou vinarů a ochránkyní před nepřízní počasí. Byla

zřejmě místně svatořečena 25. června (datum jejího svátku v Jacce) před r. 1170. Ve Španělsku se jí říká Orosia de Jaca.

Postupem času byly s Orosií spojovány pověsti, že ovládá hromy a blesky (podle hromobití, které nastalo po jejím zabití a obrátilo Maury na úprk), a stala se také patronkou blahodárného deště (podle svého jména). Obojí bylo dosvědčeno zkušeností křesťanů s jejím uctíváním.

Ostatky spanilé Moravanky jsou tedy dodnes uloženy ve Španělsku a jsou předmětem velké úcty věřícího lidu. Paradoxně je tak místo jejího posledního odpočinku jediným doloženým hrobem některého z příslušníků vládnoucí velkomoravské dynastie.“ *(Služba k mučednici Orosii, str. 15—19, Jihlava 2020)*

Závěrem

Svatá Orosia dala přednost mučednické smrti před zneuctěním manželské slibu a před zapřením své křesťanské víry, čímž by si zachránila život na této zemi. Přijala tím kříž od Krista a zachránila si tak život věčný v Božím Království: „Nebojte se těch, kteří mohou zabít tělo, ale duši ublížit nemohou.“ *(Mat 10,28; Zjev 6,9-11)* „Každý, kdo se ke mně přizná před lidmi, k tomu se i já přiznám před svým Otcem v nebi.“ *(Mat 10,32)*

Svatá Orosia obdržela za svou lásku, čistotu a ctnost od Pána Boha dar činit zázraky – přinášet blahodárný déšť, tišit bouře a přinášet dobrou úrodu. Zároveň v ní spatřujeme nebeskou ochránkyni manželské věrnosti a dárkyni morální pevnosti.

Nevěsto Kristova, panno čistá, pros Boha za nás!

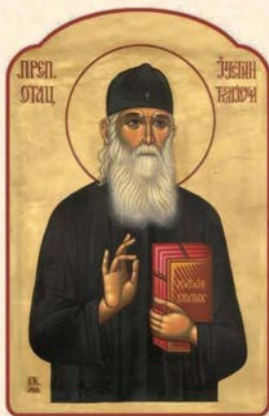
Příspěvek Jany Baudišové
ke konferenci „Svatá Ludmila ve slovanské
a středoevropské kultuře“
(s příloženým příspěvkem
prot. Jana Baudiše);
30. 10. 2021
Pro kalendář redakčně upraveno
Použitá literatura:
Na úsvitu křesťanství, uspořádal Václav
Chalupecký a kol., Praha 1942

Nový Zákon Pána našeho Ježíše Krista na
církevně-slovanském a českém jazyce, svazek
I.: sv. Evangelium, Petrohrad 1892
Služba ke svatě mučednici Ludmile,
Jihlava 2007
Služba k mučednici Orosii, Jihlava 2020
Kristián: Život a umučení svatého Václava
a svatě Ludmily, báby jeho, kap. 3.
Přeložil Antonín Stríž 1969
Použité služby viz: download.pravoslavi.cz

**Buď ostražitý na svá ústa, především pak buď, ale ostražitý na svou mysl.
Nedovol, aby špatné myšlenky s tebou rozmlouvaly.
Tvá ústa, ať nepronášejí slova, která mohou ranit bratra.
Tvá ústa ať pronášejí slova, která šíří blahou vůni,
slova útěchy, povzbuzení a naděje.
Od pronášeného ústy, je vidět i vnitřní člověk, jeho podstata.**

Archimandrita Efrém Svatohorec

Dnešní lidé, dospělí i děti, jsou velmi samolibí, neposlouchají ani rady, ani napomenutí. My si všichni se vším vystačíme sami, všichni jsme profesoři. Když v nás převládá egoismus, stačí třeba jen malý, bezvýznamný důvod a rozhoří se veliká hádka. Do široka otevíráme dveře ďáblu a on k nám přichází, ničí a hubí naši rodinu. V takovémto okamžiku, je lepší dělat, že nevidíte a neslyšíte co se děje. Vaše slovo, poznámka, nemůže pomoci, jen budete přilévát olej do ohně. Málo přetrpíte, pomodlete se a potom, když se ostatní uklidní a budou mírnými, pokuste se dojít do vzájemného porozumění. Rybář nejde na rybolov, když je bouře, ale čeká, až se vlny uklidní.

Ctih. Paisij Svatohorec

Není to Kristus, koho zrazuješ, když nepři-
jdeš do chrámu, nemodlíš se
k Bohu, nepostíš se a nežijíš
podle Evangelia. Sebe zrazu-
ješ! Kristu škodit nemůžeš,
ale sám svou vlastní duší úpl-
ně rozbiješ a zničíš.

Ctihodný Justýn Čeljijský

**A ty, když vstaneš na modlitbu,
představ si, že Kristus přišel na zemi.
Soud je završen. A Pán odchází s těmi,
které On vybral a ty, ty jsi zůstal.
Představ si, jak budeš za Ním křičet ...
A takto se modli.**

Starec Efrém Katunakijský

